

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Makboleh Mašatové „Životní smysluplnost, osobní příčinná orientace a duševní pohoda palestinských studentů“

Disertační práce Mgr. Mašatové je věnována společensky i odborně aktuálnímu tématu, výzkumu pojetí příčin a důsledků lidského chování ve vztahu k smysluplnosti lidského života a duševní pohodě u souboru palestinských studentů.

Práce je členěna tradičně na část teoretickou (nazvanou „Literárně – přehledová část“) a výzkumnou a byla předložena k obhajobě v celkovém rozsahu 119 str. textu, 6 str. soupisu použité literatury včetně četných příloh, obsahujících kopie použitých metod, převodní tabulky, tabulky norem a tabulky výsledků.

Teoretická část práce o rozsahu 80 str. je rozdělena pouze do dvou hlavních, vnitřně dále bohatě členěných kapitol: první z nich je věnována problematice osobní příčinné orientace, druhá životní smysluplnosti. Výzkumná část obsahuje celkem 6 kapitol, z nichž první přináší formulaci výzkumných otázek a vymezení souvisejících proměnných, druhá je věnována charakteristice zkoumaného souboru palestinských a českých studentů a použitým metodám a třetí kapitola (v obsahu práce nazvaná „Zpracování dotazníku“, v textu na str. 98 „Výsledky“) přináší přehled výsledků. Čtvrtá kapitola (v obsahu práce nazvaná „Shrnutí výsledku“, v textu na str. 110 „Závěry“) obsahuje na necelých dvou stranách formulaci hlavních závěrů, zatímco pátá kapitola uvádí podrobnou diskusi k metodologii, metodám a jejich validitě, k interpretaci výsledků a přínosu celé studie. Poslední, šestá kapitola je stručným souhrnem empirické části práce.

Disertační práce je sepsána přehledně, dobrou a srozumitelnou češtinou, většinou též na velmi dobré úrovni odborného jazyka. Autorka vychází z rozsáhlého a relevantního zázemí zahraniční i domácí odborné literatury, citace pramenů je v naprosté většině případů provedena standardně (až na několik výjimek, např. všechny citace M. Balcarové-Niederlové, uvedené vždy plným křestním jménem a příjmením, nebo např. citace „Michael Wise“ na str. 16 bez uvedení roku vydání, znovu pak na str. 17 v podobě „Michael Wise, 1999“ atd.).

Výzkumná část práce je zaměřena na porovnání výsledků Dotazníku osobní příčinné orientace (DOPO), Existenciální škály (ESK) a Dotazníku emocionálního prožívání (DEP 36) u souboru 122 palestinských studentů a souboru 286 českých studentů (tato data byla použita se souhlasem autorky z šetření M. Niederlové).

Výsledky prokázaly jednak souvislost sledovaných proměnných, jednak zajímavé rozdíly mezi soubory českých a palestinských studentů, jakož i některé rozdíly v rámci souboru palestinských studentů.

K práci mám kromě výše uvedených ještě následující připomínky:

1. Přijatelnějším českým ekvivalentem Rotterova pojmu locus of control je jistě „lokalizace kontroly“, než „locus controly“ (obě verze se objevují promiskue v posledním odstavci na str. 15). „Lokalizace kontroly“ je současně nepochybně pro původní Rotterův pojem vhodnějším českým ekvivalentem, než „místo kontroly“ (str. 16 dole, str. 17 a dále).
2. Z informací o použitých metodách na str. 84 není zcela jasné, zda arabské verze použitých dotazníků byly pro kontrolu srozumitelnosti a přesnosti nezávisle zpětně přeloženy do češtiny. Problém spatřuji též ve využití českých norem při hodnocení výsledků souboru palestinských studentů.
3. Pojetí výzkumného projektu podle mého názoru umožňovalo přistoupit - kromě obecněji pojatých výzkumných otázek - i k formulaci hypotéz.
4. Problém reprezentativity souboru palestinských studentů zřejmě nebylo možno v rámci daných podmínek řešit jinak; data, získaná v dotazníkovém šetření však mohla být doplněna o některé další cenné sociodemografické údaje (SES, rodinné zázemí, velikost a lokalizace sídla atd.).

Závěr:

Konstatuji, že přes uvedené připomínky je disertační práce Mgr. Makboleh Mašatové celkově kvalitní psychologickou studií, která přináší původní výzkumná zjištění.

Autorka v práci prokázala schopnost samostatné vědecké práce a disertace splňuje požadavky kladené na tento typ prací. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 14. 5. 2009

doc. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.